

Minulost (a budoucnost) / Budoucnost (a minulost)

Když sv. Augustin přemýšlel o čase, vyslovil v rámci paradoxnosti našeho myšlení o čase mi jiné také takovou formulaci, která vězí dodnes v myšlení většiny lidí (evropsky myslících): minulost už není, budoucnost ještě není (a dodal ještě, že přítomnost sice právě je, ale zároveň okamžitě pomíjí). Přinejmenším od té doby nás tato nesprávná myšlenka ustavičně zatěžuje i v našem myšlení, a nevíme si s ní rady dokonce ani tenkrát, když jinak musíme myslet na to, co bylo včera a především a na druhé straně i na to, co přijde zítra a pozítří. Téměř každý z nás má kalendář, kam si zapisuje s větší nebo menší přesností a pozorností k detailům jak své úkoly pro nebližší dobu, tak i to, co už udělal, čeho se zhostil, co má zkrátka za sebou (a čas od času si to připomíná, aby nezapomněl). Kdyby skutečně platilo, že minulost i budoucnost náleží k „věcem“ nejsoucím, tak bychom se o ně přece vůbec nemuseli starat. Jenže věci se mají docela jinak: někdy na nás minulost tlačí tak, že už si s ní nevíme rady; a platí to nejen pro jednotlivce, ale také pro celé skupiny, vrstvy, národy, státy, ba i celé civilizace a kultury. Někdy dojde k dějinám k událostem, jimž pak dlouho nemůžeme uniknout, které na nás leží jako balvan a my se jich nemůžeme zbavit. Dalo by se to vyjádřit také tak, že někdy určité minulost vůbec nechce přestat být, nechce odejít do „nejsoucni“, nechce se stát „ničím“, ale jeví se jako stále ještě „přítomná“ (je „při-nás“), „chová“ se jako dosud aktuální. – Jindy dochází zase k situaci opačné: budoucnost, kterou očekáváme, na kterou tedy s nadějí (nebo naopak s obavami) čekáme, se stále nechce dostavit, nechce nastat, ačkoli už vidíme nebo cítíme znamení, jimiž nám kyne nebo jimiž nám hrozí, a my žijeme jakoby v čemsi prozatímním, v jakémsi úvodu či jakési předeře, které stále ještě nemůže nebo nedokáže skončit a předat slovo tomu, co „přijítí má“ a nač všichni čekají. Něco takového by nebylo možné, kdyby minulost a budoucnost nebyly vskutku „ničím“.

(Písek, 060824-2.)